

طاهریان

طاهریان، نخستین حکومت در ایران بعد از اسلام بود که توانست اعلام موجودیت کند و اندیشه و هویت ایرانی را دوباره مطرح کند که تحت لوای خلافت عباسیان در بغداد بودند. گرچه طاهریان دارای مناسبت گرم و صمیمانه با وابسته به خلافت بودند اما در خراسان استقلال نسبی بدست آوردند.

فهرست مندرجات

- ۱ - اصل و نسب طاهریان
- ۲ - تاریخ سیاسی
- ۳ - اوضاع اجتماعی و اقتصادی
- ۴ - یانویس
- ۵ - منبع

اصل و نسب طاهریان

برخی آنها را از تبار منوچهر پادشاه باستانی ایران و برخی نسب آنها را **رستم پهلوان** اساطیری ایران و گروهی دیگر آنها را از قبیله خزاعه عرب دانسته‌اند و لی بیشتر محققین آنها را از خاندان‌های کهن **خراسان** می‌دانند که بعد از سقوط **ساسانیان** نماینده گروه دهقانان خراسان بودند. حسین، جد مؤسس این سلسله، را جزء اولین دعوت‌کنندگان نهضت عباسی در خراسان می‌دانند. همچنین **حسین بن مصعب** پدر طاهر در زمان حکومت **منصور عباسی** موقعیت و اعتبار زیادی داشته است.^[۱] اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۶۱- ۷۰.

تاریخ سیاسی

حکومت طاهریان در سال ۲۰۵ ه‍.ق توسط **طاهر بن حسین** ملقب به ذوالیمینین تاسیس شد و تا سال ۲۵۹ دوام داشت. طاهر بن حسین در سال (۱۸۱ ه‍.ق) از جانب علی بن عیسی، و الی خراسان، به حکومت پوشنگ منصوب شد.^[۲] ابن اثیر، عزالدین علی، تاریخ کامل ایران، بیروت، دار صادر، ج ۱۰، ص ۹۵. برخورد شدید او با **خوارج** و **حمزه بن عبدالله خارجی** و نیز همراهی او با **هرثمه** برای نبرد با **رافع بن لیث** به دستور **هارون الرشید** باعث انتخاب طاهر به فرماندهی سپاه **مامون** شد. او در سال ۱۹۵ ه‍.ق برای مقابله با **علی بن عیسی سردار امین** انتخاب شد که در نبردی در **قسطانه** نزدیک **ری** او را شکست داد. در سال ۱۹۷ ه‍.ق نیز در راس سپاه مامون به محاصره یک ساله بغداد پرداخت؛ امین را دستگیر و به **قتل** رساند. در سال ۱۹۹ ه‍.ق برای فرونشاندن فتنه نصر بن شیبث خارجی به رقه در **شام** رفت و تا ۲۰۴ ه‍.ق در آنجا بود. بعد از بازگشت از شام به عنوان رئیس شرطه بغداد انتخاب شد. بالاخره در سال ۲۰۵ ه‍.ق مامون، ولایت خراسان را به او سپرد و بعدها امارت **سیستان**، **کرمان**، **فوس**، **طبرستان**، رویان و ری نیز زیر نظر او بود. اما سال بعد نام مامون را از خطبه‌ها انداخت و برای او دعا نکرد و حتی در سکه‌ها نیز نام او را ضرب نکرد و نوعی استقلال به هم رساند سرانجام بعد از یکسال و شش ماه حکومت در خراسان در سال ۲۰۷ ه‍.ق درگذشت.^[۳] اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۷۹-۱۵۴.

پس از طاهر، پسرش، **عبدالله**، از سوی مامون بر خراسان گماشته شد. او در سال ۲۱۶ ه‍.ق خوارج خراسان را ریشه‌کن کرد و پس از برقراری آرامش **نیشابور** را مرکز حکومت خود قرار داد.

وی از سوی خلفای بعدی، **معتمد** و **واثق** نیز حمایت گردید. او در خراسان بناهای زیادی ایجاد و **وقف** مردم کرد و به توسعه **کشاورزی** و آبیاری و حفر قنات پرداخت و کتابخانه عظیمی نیز در نیشابور بر پا کرد.^[۴] اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۲۰۹ – ۱۹۹.

پس از درگذشت عبدالله، فرزندان طاهر، از طرف **واثق** به حکومت خراسان منصوب شد. در دوره او خوارج و عیاران بخش‌هایی از قلمرو او را تصرف کردند.

^[۵] میرخواند، خوامیر، روضة الصفا، تهران، اساطیر، ج ۶، ص ۲۷۷۷.

در دوره زمامداری محمد بن طاهر (۲۲۸- ۲۵۹ ه‍.ق) حسن بن زید علوی در طبرستان در سال ۲۵۱ ه‍.ق خروج کرد و بر اکثر بلاد دیلم و **گیلان** مستولی شد و از طرفی **یعقوب لیث** نیز بعد از ضبط سیستان بخش‌هایی از خراسان را تصرف کرد و به هرات لشکر کشید و و الی محمد بن طاهر را از آنجا بیرون کرده پوشنگ را که دارالسلطنه طاهریان بود تصرف کرد بدین سان قلمرو طاهریان تجزیه شده مجد توسط **یعقوب لیث صفاری** دستگیر و سرانجام دولت طاهریان را منقرض نمود.

^[۶] میرخواند، خوامیر، روضة الصفا، تهران، اساطیر، ج ۶، ص ۲۷۷۸.

خراسان در این دوره مورد توجه علویان و محل حضور آنها بود که ورود [امام رضا \(علیه السلام\)](#) به این حضور افزود. طاهریان پیرو مذاهب [اهل سنت](#) بوده از خلافت عباسی حمایت و قیامهای علوی را سرکوب می‌کردند.

↑ اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۱۳۲.

↑ جعفریان، رسول، تاریخ ایران اسلامی، موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ص ۳۰-۳۱.

آنان [زبان عربی](#) را پذیرفتند. نثر و نظم در این دوره عربی است.

↑ جعفریان، رسول، تاریخ ایران اسلامی، موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ص ۲۹.

تشکیلات اداری طاهریان اقتباسی از خلافت عباسی بود که نمونه‌ای از دیوانسالاری عهد ساسانی بود.

↑ اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۲۶۹-۲۸۷.

پانویس

۱. ↑ اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۶۱-۷۰.

۲. ↑ ابن اثیر، عزالدین علی، تاریخ کامل ایران، بیروت، دار صادر، ج ۱۰، ص ۹۵.

۳. ↑ اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۷۹-۱۵۴.

۴. ↑ اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۲۰۹-۱۹۹.

۵. ↑ میرخوانده، خوامیر، روضة الصفا، تهران، اساطیر، ج ۶، ص ۲۷۷۷.

۶. ↑ میرخوانده، خوامیر، روضة الصفا، تهران، اساطیر، ج ۶، ص ۲۷۷۸.

۷. ↑ اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۱۳۲.

۸. ↑ جعفریان، رسول، تاریخ ایران اسلامی، موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ص ۳۰-۳۱.

۹. ↑ جعفریان، رسول، تاریخ ایران اسلامی، موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ص ۲۹.

۱۰. ↑ اکبری، امیر، تاریخ حکومت طاهریان، تهران، سمت، ص ۲۶۹-۲۸۷.

منبع

سایت پژوهه، برگرفته از مقاله «طاهریان»، تاریخ بازبینی ۱۳/۱۰/۹۵.

رده‌های این صفحه: [تاریخ ایران](#) | [تاریخ حکومت های اسلامی](#) | [تاریخ خراسان](#) | [حاکمان خراسان](#) | [طاهریان](#) | [مقالات پژوهه](#)